

I

(Lagstiftningsakter)

DIREKTIV

EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS DIREKTIV (EU) 2016/343

av den 9 mars 2016

om förstärkning av vissa aspekter av oskuldspresumtionen och av rätten att närvara vid rättegången i straffrättsliga förfaranden

EUROPAPARLAMENTET OCH EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR ANTAGIT DETTA DIREKTIV

med beaktande av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, särskilt artikel 82.2 b,

med beaktande av Europeiska kommissionens förslag,

efter översändande av utkastet till lagstiftningsakt till de nationella parlamenten,

med beaktande av Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs yttrande ⁽¹⁾,

efter att ha hört Regionkommittén,

i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet ⁽²⁾, och

av följande skäl:

- (1) Oskuldspresumtionen och rätten till en rättvis rättegång garanteras i artiklarna 47 och 48 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (nedan kallad *stadgan*), artikel 6 i den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (nedan kallad *Europakonventionen*), artikel 14 i den internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter (nedan kallad *ICCPR-konventionen*) och artikel 11 i den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna.
- (2) Unionen har satt sig som mål att bevara och utveckla ett område med frihet, säkerhet och rättvisa. Enligt ordförandeskapets slutsatser från Europeiska rådets möte i Tammerfors den 15–16 oktober 1999, särskilt punkt 33, skulle förstärkt ömsesidigt erkännande av domar och andra avgöranden av rättsliga myndigheter och en nödvändig tillnärmning av lagstiftning underlätta samarbetet mellan behöriga myndigheter och främja det rättsliga skyddet av enskildas rättigheter. Principen om ömsesidigt erkännande bör därför utgöra grunden för det rättsliga samarbetet inom unionen på det civilrättsliga och det straffrättsliga området.
- (3) Enligt fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget) ska det straffrättsliga samarbetet inom unionen bygga på principen om ömsesidigt erkännande av domar och andra rättsliga avgöranden.

⁽¹⁾ EUT C 226, 16.7.2014, s. 63.

⁽²⁾ Europaparlamentets ståndpunkt av den 20 januari 2016 (ännu ej offentliggjord i EUT) och rådets beslut av den 12 februari 2016.

- (4) Genomförandet av den principen förutsätter att medlemsstaterna har förtroende för varandras straffrättsliga system. Omfattningen av principen om ömsesidigt erkännande är beroende av en rad faktorer, som inbegriper mekanismer till skydd för misstänkta och tilltalades rättigheter och gemensamma miniminormer för att underlätta tillämpningen av den principen.
- (5) Även om medlemsstaterna är parter i Europakonventionen och ICCPR-konventionen har erfarenheten visat att detta i sig inte alltid räcker för att skapa tillräckligt förtroende för andra medlemsstaters straffrättsliga system.
- (6) Den 30 november 2009 antog rådet en resolution om en färdplan för att stärka misstänkta eller tilltalades processuella rättigheter vid straffrättsliga förfaranden (nedan kallad *färdplanen*)⁽¹⁾. I färdplanen, som ska genomföras stegvis, uppmanas till antagande av åtgärder avseende rätten till översättning och tolkning (åtgärd A), rätten till information om rättigheter och om anklagelsen (åtgärd B), rätten till juridisk rådgivning och rättshjälp (åtgärd C), rätten till kommunikation med släktingar, arbetsgivare och konsulära myndigheter (åtgärd D) och särskilda skyddsåtgärder för utsatta misstänkta eller tilltalade (åtgärd E).
- (7) Den 11 december 2009 välkomnade Europeiska rådet färdplanen och införlivade den i *Stockholmsprogrammet – Ett öppet och säkert Europa i medborgarnas tjänst och för deras skydd*⁽²⁾ (punkt 2.4). Europeiska rådet underströk att färdplanen inte är uttömmande och uppmanade kommissionen att undersöka behovet av en komplettering när det gäller minimiregler för processuella rättigheter för misstänkta och tilltalade och att bedöma om andra frågor, till exempel oskuldspresumtionen, behöver behandlas i syfte att förbättra samarbetet på detta område.
- (8) Hittills har tre åtgärder om processuella rättigheter i straffrättsliga förfaranden antagits enligt färdplanen, nämligen Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/64/EU⁽³⁾, 2012/13/EU⁽⁴⁾ och 2013/48/EU⁽⁵⁾.
- (9) Syftet med detta direktiv är att stärka rätten till en rättvis rättegång i straffrättsliga förfaranden genom att föreskriva gemensamma minimiregler avseende vissa aspekter av oskuldspresumtionen och rätten att närvara vid rättegången.
- (10) Genom att fastställa gemensamma minimiregler om skyddet för misstänkta och tilltalades processuella rättigheter syftar detta direktiv till att stärka medlemsstaternas förtroende för varandras straffrättsliga system, och således till att underlätta det ömsesidiga erkännandet av avgöranden i straffrättsliga frågor. Sådana gemensamma minimiregler kan också avlägsna hinder för den fria rörligheten för medborgare inom medlemsstaternas hela territorium.
- (11) Detta direktiv bör tillämpas endast på straffrättsliga förfaranden, enligt den tolkning som gjorts av Europeiska unionens domstol (nedan kallad *domstolen*), utan att det påverkar tillämpningen av rättspraxis i Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna (nedan kallad *Europadomstolen*). Detta direktiv bör inte tillämpas på civilrättsliga förfaranden eller på administrativa förfaranden, inbegripet administrativa förfaranden som kan leda till sanktioner, såsom förfaranden rörande konkurrens, handel, finansiella tjänster, vägtrafik, skatter eller skattetillägg, och utredningar som administrativa myndigheter utför i samband med sådana förfaranden.
- (12) Detta direktiv bör gälla fysiska personer som är misstänkta eller tilltalade i straffrättsliga förfaranden. Det bör vara tillämpligt från det tillfälle då en person är misstänkt eller tilltalad för att ha begått ett brott, eller ett påstått brott, och därmed även innan den personen underrättas av en medlemsstats behöriga myndigheter, genom formell delgivning eller på annat sätt, om att han eller hon är misstänkt eller tilltalad. Detta direktiv bör vara tillämpligt i alla skeden av det straffrättsliga förfarandet fram till dess att det slutliga avgörandet om att den misstänkte eller tilltalade har begått brottet har vunnit laga kraft. Rättsliga åtgärder och rättsmedel som är tillgängliga först när det berörda avgörandet redan vunnit laga kraft, inbegripet talan inför Europadomstolen, bör inte omfattas av tillämpningsområdet för detta direktiv.

⁽¹⁾ EUT C 295, 4.12.2009, s. 1.

⁽²⁾ EUT C 115, 4.5.2010, s. 1.

⁽³⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/64/EU av den 20 oktober 2010 om rätt till tolkning och översättning vid straffrättsliga förfaranden (EUT L 280, 26.10.2010, s. 1).

⁽⁴⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/13/EU av den 22 maj 2012 om rätten till information vid straffrättsliga förfaranden (EUT L 142, 1.6.2012, s. 1).

⁽⁵⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/48/EU av den 22 oktober 2013 om rätt till tillgång till försvarare i straffrättsliga förfaranden och förfaranden i samband med en europeisk arresteringsorder samt om rätt att få en tredje part underrättad vid frihetsberövande och rätt att kontakta tredje parter och konsulära myndigheter under frihetsberövandet (EUT L 294, 6.11.2013, s. 1).

- (13) I detta direktiv erkänns att behoven och graderna av skydd i fråga om vissa aspekter av oskuldspresumtionen är olika beroende på om det är fråga om fysiska eller juridiska personer. I fråga om fysiska personer behandlas sådant skydd i en omfattande rättspraxis från Europadomstolen. Europeiska unionens domstol har dock erkänt att de rättigheter som härleds från oskuldspresumtionen inte tillkommer juridiska personer på samma sätt som fysiska personer.
- (14) Mot bakgrund av det skede som utvecklingen av nationell rätt och av rättspraxis på nationell nivå och unionsnivå för närvarande befinner sig i, är det för tidigt att lagstifta på unionsnivå om en oskuldspresumtion för juridiska personer. Därför bör detta direktiv inte vara tillämpligt på juridiska personer. Detta bör inte påverka tillämpningen av en oskuldspresumtion för juridiska personer enligt, i synnerhet, Europakonventionen och enligt den tolkning av denna som gjorts av Europadomstolen och av domstolen.
- (15) En oskuldspresumtion för juridiska personer bör säkerställas genom befintliga lagstiftningsgarantier och rättspraxis, vars utveckling bör ligga till grund för en bedömning av behovet av åtgärder på unionsnivå.
- (16) Oskuldspresumtionen skulle överträdas om offentliga uttalanden av myndigheter, eller rättsliga avgöranden utöver dem som avser frågan om skuld, framställde en misstänkt eller tilltalad som skyldig, så länge den personen inte har bevisats vara skyldig enligt lag. Sådana uttalanden och rättsliga avgöranden bör inte ge uttryck för att den personen är skyldig. Detta bör inte påverka sådana åtgärder från åklagaren som syftar till att styrka den misstänktes eller tilltalades skuld, såsom åtalet, och inte heller rättsliga avgöranden som får till följd att en uppskjuten påföljd får verkan, förutsatt att rätten till försvar respekteras. Detta bör inte heller påverka preliminära beslut av processuell karaktär som fattas av rättsliga eller andra behöriga myndigheter och grundas på misstanke eller bevisning som talar till den misstänktes eller tilltalades nackdel, såsom beslut om häktning, förutsatt att sådana beslut inte hänvisar till den misstänkte eller tilltalade som skyldig. Innan den behöriga myndigheten meddelar ett preliminärt avgörande av processuell karaktär kan den först behöva säkerställa att det föreligger tillräcklig bevisning som talar till den misstänktes eller tilltalades nackdel för att motivera det aktuella beslutet, och beslutet skulle kunna innehålla en hänvisning till denna bevisning.
- (17) Begreppet *offentliga uttalanden från myndigheter* bör avse varje uttalande vars innehåll hänför sig till ett brott och som härrör från antingen en myndighet som är delaktig i det straffrättsliga förfarandet i fråga om detta brott, som rättsliga myndigheter, polis eller andra brottsbekämpande myndigheter, eller från en annan myndighet, som ministrar och andra offentliga tjänstemän, vilket inte påverkar nationell lagstiftning om immunitet.
- (18) Skyldigheten att inte hänvisa till misstänkta eller tilltalade som skyldiga bör inte hindra myndigheter från att offentligt sprida uppgifter om det straffrättsliga förfarandet när detta är absolut nödvändigt av skäl som rör brottsutredningen, som när videomaterial släpps och när allmänheten ombeds att hjälpa till med att identifiera den som påstås ha begått ett brott, eller när detta sker i allmänhetens intresse, som när invånarna i ett visst område av säkerhetsskäl informeras om ett påstått miljöbrott eller när åklagaren eller en annan behörig myndighet tillhandahåller objektiva uppgifter om utvecklingen av det straffrättsliga förfarandet i avsikt att förhindra att den allmänna ordningen störs. Användningen av sådana skäl bör begränsas till situationer där detta skulle vara rimligt och proportionellt, med beaktande av samtliga intressen. I alla händelser bör inte det sätt på och det sammanhang i vilket informationen sprids skapa ett intryck av att en person är skyldig innan han eller hon enligt lag har förklarats vara skyldig.
- (19) Medlemsstaterna bör vidta lämpliga åtgärder för att se till att myndigheterna, när de lämnar information till medierna, inte hänvisar till misstänkta eller tilltalade som skyldiga så länge dessa inte har förklarats vara skyldiga enligt lag. I detta syfte bör medlemsstaterna informera myndigheterna om vikten av att noggrant beakta oskuldspresumtionen när dessa lämnar ut eller sprider information till medierna. Detta bör inte påverka nationell rätt som skyddar tryck- och yttrandefriheten i media.
- (20) De behöriga myndigheterna bör avstå från att framställa misstänkta eller tilltalade som skyldiga, i domstol eller offentligt, genom att använda fysiskt begränsande åtgärder, exempelvis handbojor, glasburar, inhägnader och fotbojor, såvida användningen av sådana åtgärder inte behövs i det enskilda fallet, antingen av säkerhetsskäl – bland annat för att hindra misstänkta eller tilltalade från att skada sig själva eller andra, eller från att skada egendom – eller för att hindra misstänkta eller tilltalade från att avvika eller ha kontakt med tredje parter, exempelvis vittnen eller brottsoffer. Möjligheten att tillämpa fysiskt begränsande åtgärder innebär inte att de behöriga myndigheterna måste fatta ett formellt beslut om användning av sådana åtgärder.

- (21) Där det är möjligt bör de behöriga myndigheterna också avstå från att i domstol eller offentligt presentera misstänkta eller tilltalade i fängelsekläder, för att undvika att ge intryck av att dessa personer är skyldiga.
- (22) Bevisbördan för att fastställa misstänkts och tilltalades skuld åvilar åklagaren, och alla tvivel bör vara till den misstänktes eller tilltalades fördel. Oskuldspresumtionen överträds om bevisbördan överförs från åklagaren till försvar, utan att detta påverkar domstolens befogenheter att utföra utredningar på eget initiativ, domstolens oberoende när den bedömer den misstänktes eller tilltalades skuld och användningen av presumtioner om sakförhållanden eller rättsläget rörande det straffrättsliga ansvaret för en misstänkt eller tilltalad. Sådana presumtioner bör hållas inom rimliga gränser, med beaktande av vikten av det saken rör och med iakttagande av rätten till försvar, och de medel som används bör stå i rimlig proportion till det legitima mål som eftersträvas. Sådana presumtioner bör kunna kullkastas, och de bör under alla omständigheter endast användas om rätten till försvar respekteras.
- (23) I en del medlemsstater ansvarar inte bara åklagaren utan även domare och behöriga domstolar för att söka efter bevisning som talar till den misstänktes eller tilltalades såväl fördel som nackdel. Medlemsstater som saknar kontradiktorisk process bör kunna upprätthålla sina rådande ordningar under förutsättning att dessa är förenliga med detta direktiv och andra relevanta bestämmelser i unionsrätt och internationell rätt.
- (24) Rätten att tåga är en viktig aspekt av oskuldspresumtionen och bör fungera som ett skydd mot självangivelse.
- (25) Rätten att inte vittna mot sig själv är också en viktig del av oskuldspresumtionen. När misstänkta och tilltalade ombeds att yttra sig eller att svara på frågor bör de inte tvingas att lägga fram bevis eller handlingar eller lämna information som kan leda till självangivelse.
- (26) Rätten att tåga och rätten att inte vittna mot sig själv bör gälla med avseende på frågor som har samband med de brott som en person är misstänkt eller tilltalad för att ha begått och inte till exempel med avseende på frågor som har att göra med identifieringen av en misstänkt eller tilltalad.
- (27) Rätten att tåga och rätten att inte vittna mot sig själv innebär att de behöriga myndigheterna inte bör tvinga misstänkta eller tilltalade att lämna information om dessa personer inte önskar göra detta. För att avgöra huruvida rätten att tåga eller rätten att inte vittna mot sig själv har kränkts bör Europadomstolens tolkning av rätten till en rättvis rättegång i enlighet med Europakonventionen beaktas.
- (28) Utövandet av rätten att tåga eller rätten att inte vittna mot sig själv bör inte användas mot en misstänkt eller tilltalad och bör inte i sig betraktas som bevis för att vederbörande har begått det aktuella brottet. Detta bör inte påverka nationella bestämmelser om domstolars eller domares bevisprövning, förutsatt att rätten till försvar respekteras.
- (29) Utövandet av rätten att inte vittna mot sig själv bör inte hindra behöriga myndigheters upptagning av bevisning som lagligen kan erhållas från de misstänkta eller tilltalade genom användning av lagenliga tvångsmedel och som finns oberoende av den misstänktes eller tilltalades vilja, såsom material som erhållits till följd av en husrannsakan, material som det finns en rättslig skyldighet att bevara och på begäran lägga fram, prover av utandningsluft, blod och urin samt vävnad för DNA-analys.
- (30) Rätten att tåga och rätten att inte vittna mot sig själv bör inte hindra medlemsstaterna från att besluta att med avseende på mindre förseelser, som trafikförseelser, handläggningen av ärendet eller målet eller av vissa av dess delar kan genomföras skriftligen eller utan att den misstänkte eller tilltalade förhörs av behöriga myndigheter med avseende på den aktuella förseelsen, under förutsättning att detta är förenligt med rätten till en rättvis rättegång.
- (31) Medlemsstaterna bör överväga att säkerställa att misstänkta eller tilltalade, när de får information om rättigheter i enlighet med artikel 3 i direktiv 2012/13/EU, också får information om rätten att inte vittna mot sig själva, i enlighet med vad som tillämpas enligt nationell rätt i överensstämmelse med det här direktivet.

- (32) Medlemsstaterna bör överväga att säkerställa att, när misstänkta eller tilltalade får rättighetsinformation i enlighet med artikel 4 i direktiv 2012/13/EU, denna information också omfattar en uppgift om rätten att inte vittna mot sig själv, i enlighet med vad som tillämpas enligt nationell rätt i överensstämmelse med det här direktivet.
- (33) Rätten till en rättvis rättegång är en av grundprinciperna i ett demokratiskt samhälle. Rätten för misstänkta och tilltalade att närvara vid rättegången bygger på denna rättighet och bör säkerställas i hela unionen.
- (34) Om misstänkta eller tilltalade av skäl utom deras kontroll inte kan närvara vid rättegången bör de ges möjlighet att begära ett nytt datum för rättegången inom den tidsfrist som föreskrivs i nationell rätt.
- (35) Misstänkts och tilltalades rätt att vara närvarande vid rättegången är inte absolut. På vissa villkor bör misstänkta och tilltalade uttryckligen eller genom tyst medgivande, men på ett otvetydigt sätt, kunna avstå från denna rätt.
- (36) Under vissa förhållanden bör det vara möjligt att meddela ett avgörande om den misstänktes eller tilltalades skuld eller oskuld även om den berörda personen inte är närvarande vid rättegången. Detta kan vara fallet om den misstänkte eller tilltalade i vederbörlig tid har underrättats om rättegången och om följderna av utevaro men trots detta uteblir. Att den misstänkte eller tilltalade har underrättats om rättegången bör förstås som att han eller hon kallas personligen eller att personen i fråga på annat sätt officiellt informeras om datum och tid för rättegången på ett sätt som gör det möjligt för honom eller henne att bli medveten om rättegången. Att informera den misstänkte eller tilltalade om följderna av utevaro bör särskilt förstås som att denna person informeras om att ett avgörande kan meddelas om han eller hon uteblir från rättegången.
- (37) Det bör också vara möjligt att hålla en rättegång som kan leda till ett avgörande om skuld eller oskuld i den misstänktes eller tilltalades utevaro om denna person har underrättats om rättegången och gett fullmakt till en försvarare som utsetts av den misstänkte eller tilltalade själv eller av staten att företräda honom eller henne vid rättegången och som också företrätt den misstänkte eller tilltalade.
- (38) Vid bedömningen av om det sätt på vilket informationen tillhandahålls är tillräckligt för att säkerställa en persons kännedom om rättegången bör i förekommande fall särskilt beaktas dels de ansträngningar som myndigheterna har gjort för att informera den berörda personen, dels de ansträngningar som den berörda personen har gjort för att ta emot den information som riktas till honom eller henne.
- (39) Om medlemsstaterna föreskriver en möjlighet att hålla en rättegång i en misstänkts eller tilltalads utevaro, och villkoren för att meddela ett avgörande i en misstänkts eller tilltalads utevaro inte är uppfyllda eftersom den misstänkte eller tilltalade trots rimliga ansträngningar inte kunnat hittas, exempelvis eftersom personen har flytt eller avvikit, bör det ändå vara möjligt att meddela ett avgörande i den misstänktes eller tilltalades utevaro och att verkställa detta avgörande. I detta fall bör medlemsstaterna se till att när misstänkta eller tilltalade informeras om avgörandet, särskilt när de grips, de också bör informeras om möjligheten att angripa avgörandet och om rätten till en ny rättegång, eller om andra rättsmedel. Sådan information bör ges skriftligen. Informationen kan också ges muntligen, förutsatt att en uppgift om att informationen har lämnats registreras i enlighet med dokumentationsförfarandet enligt nationell rätt.
- (40) De behöriga myndigheterna i medlemsstaterna bör tillåtas att tillfälligt utvisa en misstänkt eller tilltalad från rättegången när detta sker för att se till att det straffrättsliga förfarandet förloper korrekt. Detta kan exempelvis vara fallet när en misstänkt eller tilltalad stör förhandlingarna och måste föras ut från förhandlingssalen efter beslut av domaren eller då det är tydligt att närvaron av en misstänkt eller tilltalad medför att ett vittne inte kan höras på ett tillfredsställande sätt.
- (41) Rätten att närvara vid sin egen rättegång kan endast utövas om en eller flera förhandlingar hålls. Detta innebär att rätten att närvara vid sin egen rättegång inte kan tillämpas om nationella processrättsliga regler inte föreskriver förhandling. Sådana nationella regler bör vara förenliga med stadgan och med Europakonventionen, såsom dessa tolkas av domstolen och av Europadomstolen, i synnerhet rörande rätten till en rättvis rättegång. Detta är exempelvis fallet om förfarandet genomförs på förenklat sätt genom, helt eller delvis, skriftligt förfarande eller ett förfarande utan förhandling.

- (42) Medlemsstaterna bör se till att man vid genomförandet av detta direktiv, särskilt vad gäller rätten att närvara vid sin egen rättegång och rätten till en ny rättegång, beaktar sårbara personers särskilda behov. Enligt kommissionens rekommendation av den 27 november 2013 om processuella garantier för sårbara misstänkta eller tilltalade i straffrättsliga förfaranden⁽¹⁾ bör med sårbara misstänkta eller sårbara tilltalade förstås alla misstänkta eller tilltalade som inte kan förstå eller effektivt delta i straffrättsliga förfaranden på grund av ålder, mentalt eller fysiskt tillstånd eller eventuellt funktionshinder.
- (43) Barn är sårbara och bör ges ett särskilt mått av skydd. Därför bör särskilda rättssäkerhetsgarantier gälla för vissa av de rättigheter som föreskrivs i detta direktiv.
- (44) Principen om effektiv unionsrätt kräver att medlemsstaterna inför lämpliga och effektiva rättsmedel i händelse av ett åsidosättande av en rättighet som gäller för enskilda enligt unionsrätten. Ett effektivt rättsmedel vid ett åsidosättande av någon av de rättigheter som föreskrivs i detta direktiv bör så långt det är möjligt ha till effekt att misstänkta eller tilltalade får samma ställning som den de skulle ha haft om åsidosättandet inte hade inträffat, i syfte att skydda rätten till en rättvis rättegång och rätten till försvar.
- (45) När domstolar och domare värderar uttalanden som misstänkta eller tilltalade har gjort eller bevisning som upptagits med åsidosättande av deras rätt att tåga eller deras rätt att inte vittna mot sig själva, bör de respektera rätten till försvar och rätten till en rättvis rättegång. I detta sammanhang bör man beakta rättspraxis från Europadomstolen, enligt vilken hela förfarandet ska anses orättvist om man som bevisning tillåter uttalanden som erhållits genom tortyr eller annan misshandel som strider mot artikel 3 i Europakonventionen för att fastställa relevanta fakta i ett straffrättsligt förfarande. Enligt FN:s konvention mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning bör inget uttalande som konstateras ha gjorts till följd av tortyr åberopas som bevisning i förfaranden, förutom mot en person som är åtalad för tortyr, som bevisning för att uttalandet gjorts.
- (46) För att övervaka och utvärdera hur effektivt detta direktiv är bör medlemsstaterna skicka tillgängliga uppgifter till kommissionen med avseende på genomförandet av de rättigheter som fastställs i detta direktiv. Sådana uppgifter skulle kunna omfatta uppgifter som registrerats av rättsliga myndigheter och brottsbekämpande myndigheter om rättsmedel som har använts vid åsidosättande av någon av de aspekter av oskuldspresumtionen som omfattas av detta direktiv eller av rätten att vara närvarande vid rättegången.
- (47) Detta direktiv garanterar de grundläggande rättigheter och principer som erkänns i stadgan och i Europakonventionen, inbegripet förbudet mot tortyr och omänsklig eller förnedrande behandling, rätten till frihet och säkerhet, respekten för privatlivet och familjelivet, människans rätt till integritet, barnets rättigheter, integrering av personer med funktionshinder, rätten till ett effektivt rättsmedel och rätten till en rättvis rättegång samt oskuldspresumtionen och rätten till försvar. Hänsyn bör särskilt tas till artikel 6 i fördraget om Europeiska unionen (EU-fördraget), enligt vilken unionen ska erkänna de rättigheter, friheter och principer som fastställs i stadgan, och enligt vilken de grundläggande rättigheterna, såsom de garanteras i Europakonventionen och såsom de följer av medlemsstaternas gemensamma konstitutionella traditioner, ska ingå i unionsrätten som allmänna principer.
- (48) Eftersom detta direktiv fastställer minimiregler bör medlemsstaterna kunna utvidga de rättigheter som fastställs i detta direktiv för att föreskriva en högre skyddsnivå. Den skyddsnivå som medlemsstaterna tillhandahåller bör aldrig understiga de normer som anges i stadgan och Europakonventionen, såsom dessa tolkas av domstolen och Europadomstolen.
- (49) Eftersom målen för detta direktiv, nämligen att fastställa gemensamma minimiregler för vissa aspekter av oskuldspresumtionen och rätten att närvara vid rättegången i straffrättsliga förfaranden, inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna utan snarare, på grund av dess omfattning och verkningar, kan uppnås bättre på unionsnivå, kan unionen vidta åtgärder i enlighet med subsidiaritetsprincipen i artikel 5 i EU-fördraget. I enlighet med proportionalitetsprincipen i samma artikel går detta direktiv inte utöver vad som är nödvändigt för att uppnå dessa mål.

⁽¹⁾ EUT C 378, 24.12.2013, s. 8.

- (50) I enlighet med artiklarna 1 och 2 i protokoll nr 21 om Förenade kungarikets och Irlands ställning med avseende på området med frihet, säkerhet och rättvisa, fogat till EU-fördraget och EUF-fördraget, och utan att det påverkar tillämpningen av artikel 4 i det protokollet, deltar Förenade kungariket och Irland inte i antagandet av detta direktiv och är därför inte bundna av det och omfattas inte av dess tillämpning.
- (51) I enlighet med artiklarna 1 och 2 i protokoll nr 22 om Danmarks ställning, fogat till EU-fördraget och EUF-fördraget, deltar Danmark inte i antagandet av detta direktiv och är därför inte bundet av det och omfattas inte av dess tillämpning.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

KAPITEL 1

SYFTE OCH TILLÄMPNINGSSOMRÅDE

Artikel 1

Syfte

I detta direktiv fastställs gemensamma minimiregler för följande:

- a) Vissa aspekter av oskuldspresumtionen i straffrättsliga förfaranden.
- b) Rätten att närvara vid rättegången i straffrättsliga förfaranden.

Artikel 2

Tillämpningsområde

Detta direktiv ska tillämpas på fysiska personer som är misstänkta eller tilltalade i straffrättsliga förfaranden. Det är tillämpligt i alla stadier av det straffrättsliga förfarandet, från det tillfälle då en person blir misstänkt eller tilltalad för att ha begått ett brott eller ett påstått brott fram till dess att det slutliga avgörandet av om personen har begått det aktuella brottet har vunnit laga kraft.

KAPITEL 2

OSKULDSPRESUMTION

Artikel 3

Oskuldspresumtion

Medlemsstaterna ska se till att misstänkta och tilltalade betraktas som oskyldiga till dess att deras skuld har fastställts enligt lag.

Artikel 4

Offentliga uttalanden om skuld

1. Medlemsstaterna ska vidta nödvändiga åtgärder för att se till att det i offentliga uttalanden från myndigheter och i rättsliga avgöranden, utöver dem som avser frågan om skuld, inte hänvisas till en misstänkt eller tilltalad som om den personen vore skyldig så länge denne inte har bevisats vara skyldig enligt lag. Detta ska inte påverka de åtgärder av åklagaren som syftar till att bevisa att den misstänkte eller tilltalade är skyldig, och inte heller preliminära avgöranden av processuell karaktär som meddelas av rättsliga eller andra behöriga myndigheter och som grundas på misstanke eller bevisning som talar till nackdel för den misstänkte eller tilltalade.

2. Medlemsstaterna ska se till att lämpliga åtgärder finns tillgängliga vid överträdelse av den skyldighet som anges i punkt 1 i denna artikel att inte hänvisa till misstänkta eller tilltalade som om de vore skyldiga, i enlighet med detta direktiv och särskilt artikel 10.
3. Den skyldighet som fastställs i punkt 1 att inte hänvisa till misstänkta eller tilltalade som om de vore skyldiga får inte hindra myndigheter från att offentligt sprida information om ett straffrättsligt förfarande när detta är absolut nödvändigt av skäl som rör brottsutredningen eller ligger i allmänhetens intresse.

Artikel 5

Framställning av misstänkta eller tilltalade

1. Medlemsstaterna ska vidta lämpliga åtgärder för att se till att misstänkta och tilltalade inte framställs som skyldiga, i domstol eller offentligt, genom användning av fysiskt begränsande åtgärder.
2. Punkt 1 ska inte hindra medlemsstaterna från att tillämpa fysiskt begränsande åtgärder som krävs i enskilda fall som har samband med säkerheten eller för att hindra misstänkta eller tilltalade från att avvika eller ha kontakt med tredje parter.

Artikel 6

Bevisbörda

1. Medlemsstaterna ska se till att bevisbördan vid fastställandet av misstänkta och tilltalades skuld åvilar åklagaren. Detta ska inte påverka tillämpningen av en domares eller en behörig domstols skyldighet att söka efter bevisning som kan tala till den misstänktes eller tilltalades såväl fördel som nackdel, och inte heller försvarets rätt att lägga fram bevisning i enlighet med tillämplig nationell rätt.
2. Medlemsstaterna ska se till att alla tvivel i skuldfrågan är till den misstänktes eller tilltalades fördel, även när domstolen prövar huruvida den berörda personen bör frikännas.

Artikel 7

Rätten att tiga och rätten att inte vittna mot sig själv

1. Medlemsstaterna ska se till att misstänkta och tilltalade har rätt att tiga med avseende på det brott som de misstänks eller tilltalats för att ha begått.
2. Medlemsstaterna ska se till att misstänkta och tilltalade har rätt att inte vittna mot sig själva.
3. Utövandet av rätten att inte vittna mot sig själv ska inte hindra den behöriga myndighetens upptagning av bevis som kan erhållas lagligen genom användning av lagliga tvångsmedel och som finns oberoende av de misstänkta eller tilltalades vilja.
4. Medlemsstaterna får tillåta att rättsliga myndigheter vid påföljdsbestämningen beaktar misstänkta och tilltalades samarbetsvilja.
5. Misstänkta och tilltalades utövande av rätten att tiga eller av rätten att inte vittna mot sig själv får inte användas mot dem och får inte betraktas som bevis för att de har begått det aktuella brottet.

6. Denna artikel ska inte hindra medlemsstaterna från att besluta att, med avseende på mindre förseelser, handläggningen av ärendet eller målet eller av vissa av dess delar får genomföras skriftligen eller utan att den misstänkte eller tilltalade hörs av de behöriga myndigheterna med avseende på det aktuella brottet, under förutsättning att detta är förenligt med rätten till en rättvis rättegång.

KAPITEL 3

RÄTT ATT NÄRVARA VID RÄTTEGÅNGEN

Artikel 8

Rätt att närvara vid rättegången

1. Medlemsstaterna ska se till att misstänkta och tilltalade har rätt att närvara vid sin egen rättegång.
2. Medlemsstaterna får föreskriva att en rättegång som kan leda till ett avgörande om en misstänkts eller tilltalads skuld eller oskuld får hållas i dennes utemå, om
 - a) den misstänkte eller tilltalade i rätt tid har underrättats om rättegången och konsekvenserna av utemå, eller om
 - b) den misstänkte eller tilltalade, efter att ha blivit underrättad om rättegången, företräds av en försvarare med fullmakt som utsetts av antingen den misstänkte eller tilltalade eller av staten.
3. Ett avgörande som har meddelats i enlighet med punkt 2 får verkställas mot den berörda personen.
4. Om medlemsstaterna tillhandahåller en möjlighet att hålla en rättegång i en misstänkts eller tilltalads utemå, och det inte är möjligt att uppfylla villkoren i punkt 2 i denna artikel eftersom en misstänkt eller tilltalad trots rimliga ansträngningar inte kunnat hittas, får medlemsstaterna föreskriva att ett avgörande ändå kan meddelas och verkställas. I sådana fall ska medlemsstaterna se till att när misstänkta eller tilltalade informeras om ett avgörande, särskilt när de grips, även informeras om möjligheten att angripa avgörandet och om rätten till en ny rättegång, eller om andra rättsmedel, i enlighet med artikel 9.
5. Denna artikel ska inte påverka tillämpningen av nationella bestämmelser som föreskriver att domaren eller den behöriga domstolen tillfälligt får utvisa en misstänkt eller tilltalad från rättegången när det är nödvändigt i syfte att säkerställa ett korrekt genomförande av det straffrättsliga förfarandet, under förutsättning att rätten till försvar iakttas.
6. Denna artikel ska inte påverka tillämpningen av nationella bestämmelser som föreskriver att förfaranden, eller delar av dessa, får genomföras skriftligen, under förutsättning att detta är förenligt med rätten till en rättvis rättegång.

Artikel 9

Rätt till en ny rättegång

Medlemsstaterna ska se till att misstänkta eller tilltalade, om dessa inte var närvarande vid sin rättegång och om de villkor som anges i artikel 8.2 inte var uppfyllda, har rätt till en ny rättegång eller annat rättsmedel som medger en ny prövning av sakfrågan, inbegripet prövning av ny bevisning, och som kan leda till att det ursprungliga avgörandet upphävs. I detta avseende ska medlemsstaterna se till att dessa misstänkta och tilltalade har rätt att närvara, att delta på ett effektivt sätt i enlighet med förfaranden enligt nationell rätt och att utöva sin rätt till försvar.

KAPITEL 4

ALLMÄNNA BESTÄMMELSER OCH SLUTBESTÄMMELSER

Artikel 10

Rättsmedel

1. Medlemsstaterna ska se till att misstänkta och tilltalade har tillgång till ett effektivt rättsmedel om deras rättigheter enligt detta direktiv åsidosätts.
2. Utan att det påverkar tillämpningen av nationella bestämmelser och system i fråga om bevisstillåtlighet ska medlemsstaterna se till att rätten till försvar och rätten till en rättvis rättegång iakttas vid bedömningen av uttalanden som misstänkta eller tilltalade har gjort eller av bevis som upptagits med åsidosättande av deras rätt att tåga eller deras rätt att inte vittna mot sig själv.

Artikel 11

Uppgiftsinsamling

Medlemsstaterna ska senast den 1 april 2020 och därefter vart tredje år skicka tillgängliga uppgifter till kommissionen som visar hur de rättigheter som fastställs i detta direktiv har genomförts.

Artikel 12

Rapport

Kommissionen ska senast den 1 april 2021 lägga fram en rapport för Europaparlamentet och rådet om genomförandet av detta direktiv.

Artikel 13

Upprätthållande av skyddsnivån

Ingenting i detta direktiv ska ses som en begränsning av eller ett avsteg från några av de rättigheter och rättssäkerhetsgarantier som säkerställs enligt stadgan, Europakonventionen eller andra relevanta bestämmelser i internationell rätt eller medlemsstaters rätt som erbjuder en högre skyddsnivå.

Artikel 14

Införlivande

1. Medlemsstaterna ska sätta i kraft de bestämmelser i lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa detta direktiv senast den 1 april 2018. De ska genast underrätta kommissionen om detta.

När en medlemsstat antar dessa bestämmelser ska de innehålla en hänvisning till detta direktiv eller åtföljas av en sådan hänvisning när de offentliggörs. Närmare föreskrifter om hur hänvisningen ska göras ska varje medlemsstat själv utfärda.

2. Medlemsstaterna ska till kommissionen överlämna texten till de centrala bestämmelser i nationell rätt som de antar inom det område som omfattas av detta direktiv.

*Artikel 15***Ikraftträdande**

Detta direktiv träder i kraft den tjugonde dagen efter det att det har offentliggjorts i *Europeiska unionens officiella tidning*.

*Artikel 16***Adressater**

Detta direktiv riktar sig till medlemsstaterna i enlighet med fördragen.

Utfärdat i Strasbourg den 9 mars 2016.

På Europaparlamentets vägnar

M. SCHULZ

Ordförande

På rådets vägnar

J.A. HENNIS-PLASSCHAERT

Ordförande
